

Asia: VN/26856/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle uudeksi alueidenkäyttölainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto. Lausuntopalautteen käsittelyn helpottamiseksi ympäristöministeriö pyytää, että lausunto jaotellaan lausuntopyynnössä ilmoitettujen väliotsikoiden mukaisesti.

Kommentit luvusta 1 Yleiset säännökset

Kaavoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen on kannatettava tavoite. Suunnittelujärjestelmän ymmärrettävyys ja ennakoitavuus ovat keskeisiä tekijöitä niin viranomaistoiminnan sujuvuuden kuin osallisten vaikutusmahdollisuuksienkin kannalta. Uudistuksessa on tunnistettu tarve tehostaa menettelyjä kuitenkin siten, ettei vuorovaikutuksen ja vaikutusten arvioinnin laatu heikenny – tämä on tärkeä tasapaino. Positiivista on, että uudistuksessa pyritään vahvistamaan ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyysnäkökulmia alueidenkäytön suunnittelussa. Nämä kokonaisuudet muodostavat perustan kestäväälle maankäytölle, joka turvaa ympäristöarvot, edistää elinvoimaa ja ottaa huomioon eri väestöryhmien tarpeet. Erityisesti maaseudun monipuolinen käyttö ja monipaikkaisuuden lisääntyminen ovat ajankohtaisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat voimakkaasti alueiden kehitykseen. Olisi ollut perusteltua korostaa tätä muutosta vielä selvemmin lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Maaseudun vetovoima, etätyön yleistyminen ja vapaa-ajan asumisen monimuotoistuminen vaativat kaavoitukselta entistä enemmän joustavuutta ja kykyä tunnistaa paikallisia erityispiirteitä. Huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden esiin nostaminen alueidenkäytön ohjauksessa on erittäin ajankohtaista ja perusteltua. Globaaleihin ja kansallisiin riskeihin varautuminen edellyttää, että kaavoituksessa voidaan huomioida esimerkiksi kriittisen infrastruktuurin sijoittuminen, energiajärjestelmien toimivuus sekä alueellinen omavaraisuus. Tämä vahvistaa yhteiskunnan resilienssiä muuttuvissa olosuhteissa.

Kommentit luvusta 2 Viranomaisten tehtävät

-

Kommentit luvusta 3 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

-

Kommentit luvusta 4 Maakuntakaava

-

Kommentit luvusta 5 Yleiskaava

-

Kommentit luvusta 6 Asemakaava

-

Kommentit luvusta 7 Vähittäiskaupan suuryksiköitä koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 8 Tuulivoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 9 Aurinkovoimarakentamista koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 10 Ranta-alueita koskevat erityiset säännökset

-

Kommentit luvusta 11 Kaavoitusmenettely ja vaikutusten selvittäminen kaavaa laadittaessa

-

Kommentit luvusta 12 Asemakaavan ja yleiskaavan laatimisaloite ja asemakaavan ja yleiskaavan laatiminen yhteistyössä

On tärkeää, että kaavoitusmenettely säilyy jatkossakin vuorovaikutteisena ja osallistumiseen kannustavana. Alueidenkäyttölain ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaiset osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet muodostavat perustan avoimelle ja oikeudenmukaiselle suunnitteluprosessille. On keskeistä varmistaa, että osalliset voivat vaikuttaa jo varhaisessa vaiheessa ennen kaavaratkaisujen lukkiutumista. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) laatiminen sekä siihen liittyvä tiedottaminen on toteutettava riittävän selkeästi ja ymmärrettävästi, jotta osalliset – mukaan lukien maanomistajat – voivat tehokkaasti osallistua prosessiin. Oikea-aikainen ja saavutettava tieto on edellytys aidolle osallisuudelle. Yhteiskehittäminen on keino lisätä suunnittelun laatua ja hyväksyttävyyttä. Tavoitteena tulee olla se, että vuorovaikutus ei jää

muodolliseksi, vaan se nähdään keskeisenä osana kaavan valmistelua ja päätöksentekoa. Prosessin tulee rakentua läpinäkyvälle toimintatavalle ja todelliselle vuoropuhelulle osallisten kanssa. Maanomistajien asema kaavoitusprosessissa on turvattava. Koska kaavaratkaisuilla voi olla merkittäviä vaikutuksia yksityisiin omaisuusoikeuksiin, on tärkeää, että maanomistajille varataan todelliset mahdollisuudet osallistua ja saada perusteltu tieto päätösten vaikutuksista. Tältä osin on syytä suosia menettelytapoja, jotka vahvistavat maanomistajien kuulemista erityisesti silloin, kun kyse on heidän oikeuksiinsa tai omaisuutensa käyttöön vaikuttavista ratkaisuista. On perusteltua, että vaikutusten arvioinnissa keskitytään jatkossakin merkittäviin vaikutuksiin ja arviointi mitoitetaan kaavan tehtävän ja tarkoituksen mukaisesti. Tämä edistää suunnittelun tarkoituksenmukaisuutta sekä parantaa resurssien kohdentamista.

Koemmentit luvusta 13 Merialuesuunnittelu

-

Kommentit luvusta 14 Kansallinen kaupunkipuisto

-

Kommentit luvusta 15 Valtion rajat ylittävät ympäristövaikutukset

-

Kommentit luvusta 16 Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Kommentit luvusta 17 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 18 Muutoksenhaku

-

Kommentit luvusta 19 Kaavan ja muun päätöksen tiedoksianto ja voimaantuloa koskevat säännökset

-

Kommentit luvusta 20 Erinäiset säännökset

-

Kommentit luvusta 21 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

-

Kommentit alueidenkäyttölain muuttamisesta (liitelaki, nimike muuttuu laiksi kaavojen toteuttamislaki)

-

Kommentit rakentamislain muuttamisesta

-

Luonnos uudeksi alueidenkäyttöasetukseksi viimeistellään ja siitä pyydetään lausunnot syksyllä 2025. Jos haluatte jo nyt antaa siitä kommentteja niin voitte tehdä sen tässä.

-

Aakkula Jyrki
Luonnonvarakeskus

Ovaska Ulla
Luonnonvarakeskus - Biotalous ja ympäristö -yksikkö